

1991 blev året, hvor energiminister Anne Birgitte Lundholt (KF) i en redegørelse den 14. august kunne oplyse, at der ikke var behov for at yde DONG tilskud i form af nye kapitalindskud. Det skyldtes fortrinsvis en ny gasleveringsaftale med DUC (Dansk Undergrunds Consortium) fra 1990 og et stigende salg af gas til udlandet.

Driftstilskud/afgiftsfritagelse

Naturgasøkonomien er konstrueret således, at der hvert år sker en meget betydelig subsidiering af projektet. Det sker direkte gennem skæve afregningspriser og indirekte gennem afgiftsfritagelsen.

De skæve afregningspriser opstår derved, at der er forskel på, hvilke priser DANGAS (datterselskab af DONG) sælger til, når de udenlandske kunder køber, når regionale gasselskaber køber, når elværker køber, eller når store industrikunder køber. Hver enkelt kunde forhandles selektivt, og priserne offentliggøres aldrig. Det betyder, at den private villakunde ofte betaler langt mere pr. kubikmeter gas end f.eks. de udenlandske kunder. Derved opnår DONG (DANGAS) et skævt sammensat indtjeningspotentiale på trods af, at alle kunder køber det samme produkt.

Langt værre er det dog med afgiftsfritagelsen. Systemet fungerer på den måde, at en naturgaskunde skal betale det samme for naturgassen, som det ville have kostet kunden at bruge f.eks. olie eller kul. Kunden oplever altså ingen umiddelbar prisændring ved at skifte fra f.eks. olieefyr til den afgiftsfrie naturgas. Da naturgassen ikke er belagt med energiafgift som alle andre energiformer, opnår naturgassektoren et indirekte statstilskud, eftersom kunderne afregner »energiafgiftpriser« til naturgasselskaberne.

I november 1989 kunne Energiministeriet i rapporten »Naturgasprojektets økonomi« opgøre afgiftsfordelen til at have været på 4,6 mia. kr. i 1988. Frem til projektperiodens udløb vil det i alt beløbe sig til 25 mia. kr. i 1989-værdi.

I 1986 havde viceborgmester i Odense Lennart Larson (V) opgjort det indirekte tilskud til naturgassen i form af afgiftsfritagelsen til 1 mia. kr. om året ved et salg på 1,5 mia. m³. Altså et kæmpe statstilskud til det projekt, der i 1979 blev kaldt for »en gennem-sund forretning«. Ifølge sammes opgørelser ville naturgasprojektet ved sin afslutning have opnået 70 mia. kr. i direkte og indirekte tilskud.

Naturgasselskaberne lægger ikke skjul på denne afgiftsfordel. I DONG's årlige redegørelser fortæller man gerne, at der gennem afgiftsfritagelsen i f.eks. 1989 blev opnået et indirekte tilskud, på 1,7 mia. kr.

I Jyllands-Posten for den 25. april 1987 sagde DONG's formand, Holger Lavesen, det meget direkte: »For DONG er det ligegyldigt, om der er tale om et direkte tilskud eller et indirekte tilskud i form af afgiftsfritagelse. På et eller andet tidspunkt ville det alligevel være nødvendigt at tilføre os et tilsvarende beløb.«

Naturgas og tvangstilslutning

Lige fra starten har det ligget fast, at den eneste måde, hvorpå man kunne få afsat naturgas, var ved tilslutningspligt og tvang. I april 1979 – før vedtagelsen af naturgasloven – lå det fast, at man påregtede at tvangstilslutte 200.000-250.000 husstande. Det lå også fast, at et lignende antal husstande ville blive omfattet af tilslutningspligt i form af pligt til at aftale fjernvarme fra kraftvarmeanlæg, der igen var pligtige til at aftage naturgas. Ikke alle har været lige ærlige, når det gjaldt tilslutningspligten. Dog kunne man i Jyllands-Posten for den 23. april 1989 læse den klare melding fra formanden for KOMGAS, Axel Jørgensen, »Vi kan ikke få balance i økonomien, medmindre anlæggene udnyttes mere effektivt. Derfor foreslår jeg en tvangs-tilslutning«.

Det politiske mod har dog aldrig været til stede på Christiansborg til at melde klart ud og erkende, at man vil have kunderne tvangstilsluttet. For de private kunder har man ladet kommunerne udføre det »beskidte« arbejde ved at lade kommunernes engagement i de regionale naturgasselskaber sikre kommunernes aktive deltagelse i at sikre nye kunder. Det er sket dels gennem tinglysning af aftagepligt på nye byggegrunde, dels gennem dumpingkampagner fra de regionale selskaber, dels gennem tvangstilslutning til fjernvarmenet, der igen er tilsluttet gasforsyningen.

Oftentimes har man brugt politiske »trusler« som magtmiddel over for genstridige kunder. Politiske flertal har villigt udtalt, at hvis ikke særlige kunde grupper, varmeværker eller elværker, frivilligt »forhandlede« gasaftaler med gasselskaberne, ville man lovgive og påbyde gastilslutning. Under indtryk af disse »trusler« har man således opnået tilslutning fra en lang række varmeværker. 31 kulfyrede fjernvarmeværker blev med en aftale fra marts 1990 mellem regeringen og Socialdemokratiet pligtige til at overgå til gas. Langt mere genstridig var elværkerne.

Det tog mange år og mange politiske puf fra sidelinien før dagspressen den 21. marts 1991 kunne oplyse, at nu var der indgået en aftale mellem DONG og elværkerne. Igen var der helt klart tale om »frivillig tvang«. Elværkerne ønskede ikke aftalen, men blev